

כינוס בינלאומי

אוניברסיטת בר-אילן

מוזיאון למורשת היהדות
הדוברת הונגרית

המשרד לשיוויון חברתי

משרד החינוך

שגרירות הונגריה

WORLD ZIONIST ORGANIZATION
ההסתדרות הציונית העולמית

קרן לסלי וורה קלר
לטיפוח מורשת יהודית

"תמיד הונגרים"

יהודי הונגריה
בתמורות העת
החדשה

ימים שני-שלישי, כ"ב-כ"ג באייר תשע"ו

30-31 במאי 2016

אוניברסיטת בר-אילן, אולם מינץ (404)

הוועדה האקדמית:

פרופ' שלמה שפיצר - יו"ר, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' חנה יבלונקה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

פרופ' אדם פרזיגר, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר רפי זאגן, אוניברסיטת תל-אביב

ד"ר אנה סלאי, האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

מר רוני לוסטיג, מנהל המוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית

ניהול הכנס:

ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

ארגון והפקה:

גב' אורה קובלקובסקי, מרכזת מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

לפרטים והרשמה:

מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן

טל: 03-5317959 פקס: 03-5342621

E-mail: dahan.center@mail.biu.ac.il

www.dahancenter.co.il

 Dahancenter Bar-Ilan University

תוכנית הכנס

"תמיד הונגרים" יהודי הונגריה בתמורות העת החדשה

יום שני, כ"ב באייר תשע"ו, 30 במאי 2016

התכנסות ורישום

09:30-10:00

מושב פתיחה

10:00-12:00

יו"ר: ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

ברכות:

הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ, נשיא אוניברסיטת בר-אילן

חה"כ גילה גמליאל, השרה לשוויון חברתי

מר נתן שרנסקי, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית

מר אברהם דובדבני, יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית

ד"ר אנדור נאג'י, שגריר הונגריה בישראל

מר אנדראש הייזלר, יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות בהונגריה

**הענקת תעודות הוקרה לפעילים שתרמו לחיזוק התודעה של
קהילות ישראל ולהעמקת החינוך בנושא השואה**

הרצאות פתיחה:

פרופ' אדם פרזיגר, אוניברסיטת בר-אילן

*"תמיד הונגרי" - מפגשו מחדש של יעקב כ"ץ עם יהדות
הונגריה במחקריו האחרונים*

מר אנדראש הייזלר, יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות בהונגריה

יהודי הונגריה היום

הפסקה

12:00-12:30

מושב 2: חיי דת והפילוג

המושב בחסות הקתדרה ע"ש הרש"ר הירש לחקר תנועה תורה עם דרך ארץ, אוניברסיטת בר-אילן

יו"ר: פרופ' שלמה שפיצר, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר מיכאל סילבר, האוניברסיטה העברית בירושלים
ראשית דרכו של החתם סופר ברבנות בפרסבורג

ד"ר יהודה הרטמן, אוניברסיטת בר-אילן
משלומה של מלכות לשלום האומה: המפנה באורתודוקסיה ההונגרית עם הענקת האמנציפציה

ד"ר יהודית קרפטי, בית המדרש לרבנים, האוניברסיטה ללימודי היהדות, בודפשט
יחס למסורת בתקופה המודרנית. שינויים במסורת המקווה בהונגריה במאות ה-19 וה-20

פרופ' סוניה רחל קומורוצי, האקדמיה ההונגרית למדעים, בודפשט
המיתוס של ה-ססטוס קוו: הגורל של בית הכנסת 'רומבך' בבודפשט

מושב 3: יהודי השטחים שסופחו למדינות היורשות

יו"ר: פרופ' גיא מירון, האוניברסיטה הפתוחה

ד"ר לינדה מרגיטאי, אוניברסיטת סגד, הונגריה
יהודים, סלבים דרומיים, גרמנים, הונגרים: יחסים אתניים, אנטישמיות וסולידריות חברתית בשטח הכיבוש ההונגרי בויבודינה

ד"ר לוי קופר, המרכז האוניברסיטאי ללימודי רוסיה ומזרח אירופה
פרשת דרכים בקרפטים: השפעות פוליטיות והונגריות על הרבנות במונקאץ'

ד"ר אטילה גידו, מכון לחקר מיעוטים לאומיים ברומניה
שוב הונגרים? יהודי טרנסילבניה הצפונית לאחר החלטת וינה השנייה

ד"ר אטילה פיין, המוזיאון העירוני 'זנטה'
בגלות כפולה עם זהות משולשת - יהודי בצ'קה לאחר טריאנון (1920-1941)

הפסקת צהריים

מושב 4: השואה ותוצאותיה

יו"ר: ד"ר רפי ואגו, אוניברסיטת תל-אביב

ד"ר אילה נדיבי, מכללה ירושלים, המרכז לחקר השואה
המשרד הא"י בבודפשט בראשות משה קראוס, "מוסד הצלה
לרבבות עולים ב-1944", כיצד?

פרופ' יחיעם וייץ, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת בר-אילן
שואת יהודי הונגריה בפרספקטיבה היסטורית והיסטוריוגרפית

ד"ר נטלי נאתון, הוועדה האירופית, בריסל
השיטה המדינית והחוקתית לאחר המלחמה בהונגריה והנוהל
האזרחי שנתקבל ע"י ניצולי השואה (1945 עד 1948)

גב' אסתר פרבשטין, מכללה ירושלים, המרכז לחקר השואה
"שער להצלת שארית ישראל" - ועד ההצלה החרדי בבודפשט

מושב 5: דוברי הונגרית בארץ

יו"ר: מר רוני לוסטיג, מנהל המוזיאון למורשת היהדות
הדוברת הונגרית

פרופ' אילנה רוזן, אוניברסיטת בן גוריון בנגב
השירה של הדור הראשון והשני של ישראלים ממוצא הונגרי

ד"ר אנה סלאי, האוניברסיטה העברית בירושלים
היה היה תיאטרון הונגרי בארץ

ד"ר עדינה שטרן, חוקרת עצמאית
המהנדס ארפד גוט במפעלי בנייה בארץ ישראל

ד"ר זולטן הברמן, בית המדרש לרבנים, האוניברסיטה
ללימודי יהדות בודפשט
האתוס של העיתון ההונגרי-ישראלי "מזרח חדש" (Uj Kelet)

ד"ר רחל שוראני, אוניברסיטת ELTE, בודפשט
דור ה"איגן-מיגן" - ילדים הונגריים שעשו עלייה לארץ לאחר השואה

הפסקת קפה

16:30-17:00

יו"ר: **מר שי פלבר**, מנהל קשרי קהילות, הסוכנות היהודית
פרופ' יצחק קשתי, משואה - המכון הבינלאומי ללימודי השואה
מוסדות החינוך היהודי בהונגריה

ד"ר ויקטוריה באנ'אי, האקדמיה ההונגרית למדעים, המכון
לחקר המיעוטים, המרכז ללימודי היהדות
ילדים יהודים ובתי ספר יהודים בהונגריה לאחר השואה (1945-48)

ד"ר אסתר שושן, אוניברסיטת ניו יורק
*קידום זהות יהודית דרך זכרון הפוך: עיון במחקר חינוכי אודות אתר
הרובע היהודי ההיסטורי של בודפשט*

ד"ר באלאז' טאמאשי, בית המדרש לרבנים, האוניברסיטה
ללימודי יהדות בודפשט
תולדות האוספים בספריה של בית המדרש לרבנים מיסודו ועד ימינו

ד"ר מיקלוש קונרד, מרכז לחקר מדעי הרוח, האקדמיה
ההונגרית למדעים
חינוך דתי ניאולוגי בתקופת השלטון האוסטרו-הונגרי

הגירה ושינויים דרמטיים אל מול יהודי הונגריה

בהשתתפות: **מר אנדראש הייזלר**, פרופ' דינה פורת,
פרופ' גראלד שטיינברג, מר שי פלבר

"וירטואוזים בנשמה"

הכנר הבינלאומי
אייל שילוח
הפסנתרן והמלחין
ד"ר יורי ברנר

יום שלישי, כ"ג באייר תשע"ו, 31 במאי 2016

התכנסות וכיבוד קל

09:30-10:00

מושב 8: ציונות וזהות

10:00-11:30

יו"ר: ד"ר דוד בריקסטון, סיו"ר ההסתדרות הציונית העולמית

ברכות:

מר תום פוגל, רכז פרויקט ערבי קהילות, מכון בן צבי
גב' צילה מרון-אילן, מנהלת אגף מורשת, משרד החינוך

ד"ר מרים נייגר, האוניברסיטה העברית בירושלים
"מרגעי זעמו של הרצל" - ציוניותו של אביגדור המאירי ויהדות
הונגריה בתחילת המאה העשרים

מר יואב שורק, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפולמוס על הציונות בתל תלפיות' תרנ"ח ותרס"ד 1898-1904

פרופ' ויקטור קאראדי, האוניברסיטה המרכז אירופאי, בודפשט
תהליכים במגריזציה בדורות של מלומדים יהודים מהאמנציפציה
דרך חילופי המשטר והשואה (1867-1948)

ד"ר ז'ופיה קאטה וינצה, אוניברסיטת ELTE, בודפשט
אינטגרציה ושינויים של יהודים הונגריים או יהודים מהונגריה

הפסקה

11:30-12:00

מושבים מקבילים

12:00-13:30

מושב 9: תרבות ואמנות

יו"ר: פרופ' ברכה יניב, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' יהודית פריג'ישי, אוניברסיטת בר-אילן
"רצינו רק להתפלל..." - תפילה יהודית תחת המשטר הקומוניסטי
בבודפשט

גב' אולגה אונגר, אוניברסיטת בר-אילן
מיכאל קארה, הפסל היהודי הונגרי ביוגוסלביה ועבודותיו עבור
מוסדות יהודיים ובני הקהילות המקומיות

ד"ר קטלין פרנציסקה רץ, אוניברסיטת פלורידה
פפריקה, שומן אווז ותפקיד היהודי במטבח ההונגרי המודרני

גב' יוליה צ'רבה, מבקרת אומנות ועיתונאית
פאן אימרה (בודפשט 1904 - פריז 1972)

מושב 10: רבנים וספרות רבנית

המושב בחסות הקתדרה ע"ש יקותיאל וחנה קליין לחקר תולדות הרבנות באירופה בדורות האחרונים, אוניברסיטת בר-אילן

יו"ר: ד"ר יצחק הרשקוביץ, אוניברסיטת בר-אילן

הרב אלי פישר, אוניברסיטת תל-אביב

שלא שינו את שמם, לשונם, ומלבושם: 'מדרש' מודרני הונגרי ועיצובו המאוחר בספרות ההלכה

פרופ' בני בראון, האוניברסיטה העברית בירושלים

הי"טב לב' - אבי הקנאות ההונגרית

ד"ר שלמה ברק כהן, אוניברסיטת בר-אילן

דרכו של ב"ז באכר בחקר ההיסטוריוגרפיה של אמוראי בבל: עיון מחדש גם לאור רשימותיו בשולי ספריו

פרופ' יוסף שלמון, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

צבי אלימלך מדינוב ומאבקו בהשכלה

הפסקת צהריים

14:00-15:00

מושבים מקבילים

15:00-16:30

מושב 11: דמויות מהעולם היהודי

יו"ר: פרופ' זהבית גרוס, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר צבי הרטמן, אוניברסיטת תל-אביב

ליאו סילארד, מדען אטום ופציפיסט - בארומטר פוליטי בצוק העיתים

ד"ר יעקב סובוביץ, מכללת "כרמל"

ההישגים והנפילה של הספורטאים היהודים בהונגריה בתקופה שבין שתי המלחמות

ד"ר טאמאש טוראן, האקדמיה ההונגרית למדעים, בודפשט,

המרכז ללימודי יהדות

לאופולד לעוו והיהדות המודרנית במארג הקהילתי

הרב ד"ר לאש יחיאל, מכללת "אורות ישראל"

שימוש בהטלת גורל לצורך בחירת רב בקהילות הונגריה

מושב 12: בעקבות השואה ובעקבות הקומוניזם

יו"ר: ד"ר שילהב קסט, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר מנחם קרן-קרץ, אוניברסיטת תל-אביב

*רועה בלי צאן או צאן בלי רועה: הדילמה של הרבנים החסידיים
בהונגריה בתקופת השואה*

פרופ' לסלו קארשאי, אוניברסיטת סגד, הונגריה

*השואה ואנחנו - מדיניות הזיכרון, יהודים והיסטוריונים בהונגריה
1990-2015*

פרופ' מריה קובאץ', אוניברסיטת ELTE, בודפשט

פולמוס "הומן"

ד"ר גאבור באלאז', אוניברסיטת בר-אילן

אורתודוקסיה בהונגריה לאחר החלפת המשטר הקומוניסטי

הפסקת קפה

16:30-17:00

מושב 13: תפוצות וזהות

17:00-18:30

יו"ר: פרופ' חנה יבלונקה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

ד"ר קטה בוהוש, אוניברסיטת גיאורג-אוגוסט גוטינגן, גרמניה

*ידידינו מהמערב: קשרים בין אגודות בינלאומיות יהודיות ובין
הקהילה היהודית ההונגרית בשנות הששים של המאה ה-20*

פרופ' איבון סאס ופרופ' פרידה סטרופולסקי-שוורץ,

הקולג' המקסיקני, האוניברסיטה העברית במקסיקו

היהודים ההונגריים במקסיקו

ד"ר אנדראה ריטר, בית המדרש לרבנים, האוניברסיטה

ללימודי יהדות, בודפשט

*הגירה וזהות יהודית הונגרית לאחר השואה - בסיס לחקר
פסיכולוגי השוואתי*

פרופ' יאנוש אולה, בית המדרש לרבנים, האוניברסיטה

ללימודי יהדות, בודפשט

*אינטגרציה והדרה והאמונה היהודית ההונגרית - שינויים
בזהות הדתית*